

Рощина І. О. - кандидат юридичних наук,
доцент

КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ЗАХОДИ БОРотьБИ

Сьогодні всі громадяни сповна відчувають і розуміють, що корупція в Україні фактично є чинником, що гальмує подальший розвиток демократії, адже в корумпованій державі грубо порушують права та свободи громадян.

Згідно із цьогорічними даними Індексу сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index) від Transparency International, показники України становлять: 26 балів зі 100 можливих і 142 місце зі 175 позицій. Наша держава вкотре опинилася на одному щаблі з Угандою та Коморськими островами як одна з найбільш корумпованих країн світу [1].

Рівень корупції в Україні не тільки високий порівняно з іншими державами, а й безупинно зростає. Це неодноразово констатували всі президенти України, і навіть приймали закони та програми щодо боротьби з таким явищем.

Початком заснування законодавчої бази в Україні щодо боротьби з корупцією слід вважати Указ Президента України «Про організаційно-

правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 року № 3341-XII [2].

Потім регулярно, з обранням нового Президента України, приймали різноманітні нормативні акти, спрямовані на боротьбу з корупцією. Перші результати боротьби з корупцією було оприлюднено 23 квітня 1997 року на засіданні координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю з наступним висновком: незважаючи на вжиті заходи щодо боротьби з корупцією, вона поглинає країну, її масштаби загрожують національній безпеці [3, с. 12].

Законодавець за період самостійності України не тільки двічі знижував санкції за корупцію, а й з ч. 1 ст. 368 Кримінального кодексу (КК) України виключив конфіскацію майна. Чому ж законодавець, знаючи корумпованість нашого суспільства, вчинив такі кроки? Можливо, за час набуття незалежності актуальність боротьби з цим явищем знизилася чи перестала бути настільки гострою? Навпаки, реалії буття засвідчують протилежне: щорічно в країні зростає не тільки корупція, а й злочинність загалом.

У КК України, прийнятому у 2001 р., ст. 368 було доповнено покаранням - штрафом від 750 до 1500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а 13 травня 2014 року - доповнено також арештом на строк від трьох до шести місяців. Такий вибір міри покарання і відсутність конфіскації майна за ч. 1 ст. 368 КК України (редакція 2014 р.), з урахуванням корумпованості суддівського корпусу і фальсифікації матеріалів справи, а також подальшої перекваліфікації вчиненого злочину з будь-якої частини ст. 368 КК України (редакція 2014 р.) на ч. 1 цієї статті, дає можливість корупціонеру не тільки легко уникнути реальною заслуженої кримінальної відповідальності, а й зберегти все, що набув злочинним шляхом.

Про небажання вести дієву боротьбу з корупцією в нашій країні свідчить саме перейменування ст. 368 КК України (редакція 2014 р.) з «Одержання хабара» на «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою». У зв'язку з тим, що ставлення громадян України до хабарників явно негативне, а сам термін «хабарник» став образливим для тих, хто бере хабарі, та для більшості депутатів Верховної Ради України, вони вирішили дати цьому виду злочину нову, більш лагідну назву. Отже, після відбуття міри покарання, якщо, звісно, така відбудеться, хабарник буде говорити, що судимість була не за хабар, а за прийняття пропозиції неправомірної вигоди. Всенародно оголошена боротьба з корупцією не стала нормою суспільно-політичного життя країни, а тому успіхів у боротьбі з нею найближчим часом не передбачається. Таким чином, нововведення у санкцію ст. 368 КК України, безперечно, не сприятиме боротьбі з цим злом.

Тому з метою поліпшення сучасної парадигми ефективності імплементації норм Європейської конвенції в кримінальне право України ст. 368 КК України редакції 2014 р., на нашу думку, структуру цієї статті слід зробити з двох частин і викласти у наступній редакції:

«Стаття 368. Одержання хабара

1. Одержання службовою особою у будь-якому вигляді хабара за виконання чи невиконання в інтересах того, хто дає хабара, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища -

карається позбавленням волі на строк на п'ятнадцять років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років та з конфіскацією майна.

2. Одержання хабара у великому розмірі або службовою особою, яка займає відповідальне становище, або за попередньою змовою групою осіб, або повторно, або поєднане з вимаганням хабара, -

карається довічним позбавленням волі або смертною карою.

Примітка. Хабарем у великому розмірі вважається такий, що в сто і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян.

Така редакція статті однозначно не дає можливість ні слідчому, ні суду варіювати мірою покарання, а отже, уникнути відповідальності хабарнику. Не лише громадяни України добре розуміють небезпеку корупції для держави і пропонують конкретні заходи боротьби з цим злом, а й державні діячі інших країн також бачать яку небезпеку становить корупція в Україні. Зокрема, виступаючи 8 грудня 2015 року у Верховній Раді України, віце-президент США Д. Байден зазначив, що в Україні є ще одна боротьба, історична - проти корупції: «... Я ніколи не вказую людям з інших країн, що вони повинні робити. Але ви не знайдете жодної демократії у світі, де ракова пухлина корупції так процвітає. Ви не знайдете жодної такої країни. Досить нелегко створити Бюро по боротьбі з корупцією. Для ефективної боротьби потрібно здійснити судову реформу, щоб притягнути до відповідальності корупціонерів, а особисті інтереси чиновники відокремлювали від державних. Олігархи і не олігархи - усі повинні жити за єдиними правилами, усі повинні платити податки. Вони не мають права тиснути на суд. Корупція відбирає ресурси в народі. Вона не дає розвиватися економіці. Ми знаємо це, ви знаєте це, українці знають це». Думка Д. Байдена повністю збігається з висновками, зробленими 23 квітня 1997 року на засіданні координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю. Інакше кажучи, незважаючи на численність вжитих за роки незалежності заходів, позитивних зрушень у боротьбі з корупцією в Україні немає.

Про те, що в нашій державі бракує справжньої боротьби з корупцією, а тільки є окремі показові випадки такої боротьби, яскраво свідчать затримання 25 березня 2015 року під час засідання Кабінету Міністрів України голови Державної служби надзвичайних ситуацій С. Бочковського та його першого заступника В. Стоєцького за участь у корупційній схемі з розкрадання державних коштів; затримання 17 вересня 2015 р. у стінах парламенту народного депутата України від Радикальної партії І. Мосійчука; затримання 5 липня 2015 року першого заступника начальника Головного слідчого управління Генеральної прокуратури України В. Шапакіна та заступника прокурора Київської

області О. Корнійця. Ці приклади також вказують на цілковиту корумпованість влади.

Підбиваючи підсумки результатів боротьби з корупцією, на підставі нормативних актів, виданих за час незалежності, можна дійти висновку, що, попри всі вжиті заходи щодо боротьби з корупцією, Україна стала однією з найбільш корумпованих країн світу, а масштаби корупції в державі не тільки не зменшуються, а навпаки, зростають. Зокрема, чим активніше намічають і проводять різні заходи щодо боротьби з корупцією, тим швидше вона поширюється в суспільстві. У нескінченних наріканнях влади України протягом усього часу незалежності країни про корупцію в державі чітко вбачається безпосередня участь чиновників у цій корупційній системі. А якщо це так, то жодної реальної боротьби з корупцією в Україні ще не було і навряд чи буде найближчим часом без прийняття корінних і радикальних заходів. Передусім, тут потрібна політична воля керівництва країни, якої донині не існує.

На нашу думку, для успішної боротьби з корупцією в нашій державі потрібно ввести знову смертну кару за такі склади злочинів:

1. За зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України).
2. За перевищення влади або службових повноважень (ст. 365 КК України).
3. Незаконне збагачення (ст. 368² КК України).
4. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України).

Якщо буде застосовано смертну кару, так як у Китаї, Камбоджі, Гондурасі тощо, то й результати боротьби з корупцією в Україні будуть позитивні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. І через рік після Майдану Україна лишається найкорумпованішою країною Європи [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ti-ukraine.org/corruption-perceptions-index-2014>. - Назва з екрана.
2. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 30 черв. 1993 р. № 3341-ХН. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3341-12/page>. - Назва з екрана.
3. Шакур В. І. Влада і злочинність / В. І. Шакур. - Київ : Пам'ять століть, 1997. - 226 с.